

De finesses van Capablanca

Dit jaar is het 100 jaar geleden dat de Cubaan José Raúl Capablanca wereldkampioen werd. In discussies wie nu eigenlijk de beste schaker ooit was, komt de naam van Capablanca steevast bovendrijven. Samen met die van onder meer Bobby Fischer, Gari Kasparov en Magnus Carlsen. De discussie over de beste schaker ooit is eigenlijk een onmogelijke discussie, want hoe vergelijk je schakers uit verschillende periodes die niet of amper tegen elkaar gespeeld hebben? En de schakers van tegenwoordig hebben de beschikking over geavanceerde computers en databases, terwijl een speler als Capablanca het 100 jaar geleden met aanzienlijk minder informatie moest stellen. Capablanca was een uiterst geraffineerde speler, die bijzonder goed was in het eindspel en kleine voordeeltjes maximaal uit kon melken. Wat dat betreft had hij veel gemeen met de huidige wereldkampioen Magnus Carlsen.

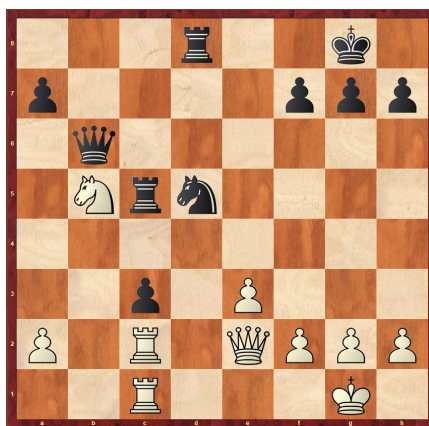
José Raúl Capablanca

Het verhaal gaat dat dat Capablanca als 4-jarig ventje zijn vader zag schaken en na 2 potjes toekijken wist hoe de stukken bewogen. Vervolgens schaakte hij tegen zijn vader, verloor het eerste potje, maar won meteen daarna het tweede potje, waarna zijn vader bijna van zijn stoel viel van verbazing en wist dat zijn zoon een groot schaaktalent was. Of het inderdaad zo gegaan is, is niet met zekerheid te zeggen, maar dat de jonge Capablanca een snel rijzende schaak-ster was is zeker. Zo versloeg hij twee dagen voor zijn 13e verjaardag de toenmalige Cubaanse kampioen Juan Corzo. Toen hij in 1909 Frank Marshall in een tweekamp versloeg (Capablanca was toen 21) was zijn naam als wereldtopper definitief gevestigd, maar het duurde desalniettemin tot 1921 voor het tot een tweekamp om de wereldtitel kwam tegen de Duitser Emmanuel Lasker. Er waren destijds nog geen kandidatentoernooien en een tweekamp om de wereldtitel kwam er alleen als een uitdager en de titelverdediger samen tot een akkoord kwamen en dat wilde nog wel eens problemen opleveren.

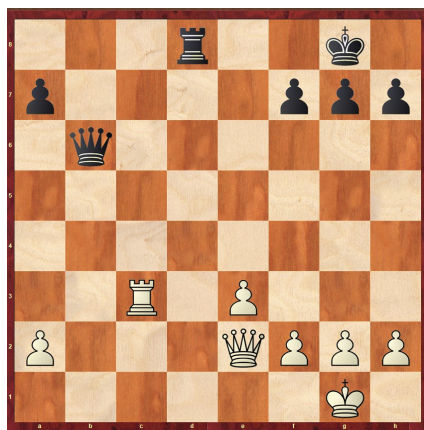
Vooral omdat wereldkampioenen destijds liefst de allersterksten als uitdager vermeden uit angst hun wereldtitel te verliezen. In 1921 was het zover: Emmanuel Lasker kwam naar Cuba om het op te nemen tegen Capablanca. Lasker was niet meer in goede gezondheid en had last van de warmte in Cuba en verloor kansloos tegen Capablanca. Capablanca verdedigde zijn wereldtitel pas in 1927 tegen de Rus Alexander Aljechin, onderschatte zijn tegenstander wat en verloor die match. Aljechin gaf Capablanca geen kans meer de wereldtitel te heroveren. In 1935 wilde Aljechin wel spelen tegen de Nederlander Max Euwe. Nu onderschatte Aljechin zijn tegenstander en Euwe werd vervolgens de eerste en vooralsnog enige Nederlandse schaakwereldkampioen. Euwe, een gentleman in hart en nieren, gunde zijn opponent wel een rematch en verloor de titel in 1937 weer aan Aljechin. In al die tijd bleef Capablanca een gerenommeerd schaker, die diverse toernooien won. Wel had hij last van een zeer hoge bloeddruk, die hem uiteindelijk fataal was. In 1942 overleed hij aan een hartaanval tijdens het analyseren van een zojuist door hem gespeelde partij.

Capablanca heeft een overvloed aan memorabele, zij het doorgaans niet bijzonder sensationele, partijen nagelaten. We pikken er eentje uit uit het jaar 1914, gespeeld in Moskou. Capablanca heeft zwart tegen Ossip Bernstein.

1.d2-d4,d7-d5 2.c2-c4,e7-e6 3.Pb1-c3,Pg8-f6 4.Pg1-f3,Lf8-e7 5.Lc1-g5,O-O 6.e2-e3,Pb8-d7 (De typische beginzetten van het Orthodox Damegambiet, oftewel in Engels "The Queen's Gambit") 7.Ta1-c1,b7-b6 8.c4xd5,e6xd5 9.Dd1-a4,Lc8-b7 10.Lf1-a6,Lb7xa6 11.Da4xa6,c7-c5 12.Lg5xf6, Pd7xf6 13.d4xc5,b6xc5 14.O-O,Dd8-b6 15.Da6-e2,c5-c4 16.Tf1-d1,Tf8-d8 17.Pf3-d4,Le7-b4 18.b2-b3,Ta8-c8 19.b3xc4,d5xc4 20.Tc1-c2,Lb4xc3 21.Tc2xc3,Pf6-d5 22.Tc3-c2,c4-c3 23.Td1-c1,Tc8-c5 24.Pd4-b3,Tc5-c6 25.Pb3-d4,Tc6-c7 26.Pd4-b5,Td7-d5

27.Pb5xc3??,Pd5xc3 28.Tc2xc3,Tc5xc3 29.Tc1xc3,...

29.....,Db6-b2!

Een wonderbaarlijk mooi zetje! Als wit de dame neemt gaat hij mat (30.Td1#) en als hij mat wil voorkomen verliest hij de toren. Wit gaf hier dan ook op.

Ossip Bernstein

Er is overigens ook beeldmateriaal waarop Capablanca nog te zien is! Han Hollander interviewde in 1935 Euwe en Capablanca naar aanleiding van de toen aanstaande WK-tweekamp tussen Euwe en Aljechin. Een historisch stukje beeldmateriaal! Hier de link:

https://commons.wikimedia.org/wiki/File:H._Hollander_interviewt_dr._Mr._Euwe_en_Capablanca.webm